

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka a soudců Jana Musila a Jaromíra Jirsy jako soudce zpravodaje o ústavní stížnosti **JUDr. Miloslava Zwiefelhofera**, soudního exekutora se sídlem v Praze 5, Strojírenská 47/18, zastoupeného JUDr. Miloslavem Zwiefelhoferem, advokátem se sídlem v Klatovech, Plánická 171, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 26 Cdo 5593/2015, a usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 10. 2015, č. j. 9 Co 963/2015-77, za účasti **Nejvyššího soudu** a **Krajského soudu v Ostravě** jako účastníků řízení, a dále **JUDr. Ing. Anety Babincové** se sídlem v Karviné, Masarykovo náměstí 38, vedlejší účastnice, insolvenční správkyňě úpadkyně J. W., takto:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 26 Cdo 5593/2015, a usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 10. 2015, č. j. 9 Co 963/2015-77, **se zrušují**, neboť jimi **bylo porušeno** právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a princip vázanosti soudce zákonem podle čl. 95 odst. 1 Ústavy.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a řízení před obecnými soudy

1. Stěžovatel JUDr. Miloslav Zwiefelhofer vedl jako soudní exekutor (dále jen „exekutor“) exekuci na majetek povinné J. W. (dále jen „úpadkyně“), proti níž bylo dne 12. 11. 2014, v průběhu exekučního řízení, zahájeno řízení insolvenční; dne 1. 12. 2014 byla úpadkyni ustanovena insolvenční správkyňě JUDr. Ing. Aneta Babincová (dále jen „vedlejší účastnice“). V rámci exekučního řízení již dne 1. 10. 2014 provedl exekutor dražbu nemovitých věcí úpadkyně, a také vydal dne 26. 8. 2014 a 2. 10. 2014 pravomocné příkazy k úhradě nákladů exekuce ve výši 102 293,40 Kč. Před samotným vydáním čistého výtěžku exekuce do insolvenčního řízení exekutor podle § 46 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu (dále jen „e. ř.“), odpočetl náklady řízení rozvrhovým usnesením ze dne 5. 6. 2015, č. j. 144 EX 462/14-71, a vydal insolvenční správkyňi částku 480 036,60 Kč.

2. Proti tomuto usnesení soudního exekutora se insolvenční správkyňě odvolala a odvolací soud usnesením ze dne 29. 10. 2015, č. j. 9 Co 663/2015-77, rozhodnutí změnil tak, že se insolvenční správkyňi vydává celá vymožená částka

582 330 Kč, tedy výtěžek dražby bez odpočtu nákladů exekuce.

3. Exekutor podal proti usnesení odvolacího soudu dovolání, které dovolací soud odmítl, neboť dospěl k závěru, že odvolací soud rozhodl v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu [zejm. s usnesením ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 (R 32/2015)] a neshledal důvody, aby se od právního názoru plynoucího z uvedeného usnesení odchýlil.

II. Ústavní stížnost a vyjádření dalších účastníků

4. Proti usnesení odvolacího a dovolacího soudu podal exekutor ústavní stížnost, v níž uvádí, že byla porušena jeho ústavně zaručená práva. Namítá porušení zákazu nucených prací podle čl. 9 odst. 1, práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 a 4, práva na spravedlivý proces a práva účastníků na rovnost řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod; dále namítá porušení principu vázanosti soudce zákonem podle čl. 95 odst. 1 Ústavy.

5. Porušení práva na spravedlivý proces shledává stěžovatel v nedostatečném odůvodnění napadených rozhodnutí postrádajících úvahu, kterou byly soudy vedeny, jakož i v tom, že soudy nerespektovaly zvláštní kogentní právní úpravu § 46 odst. 7 e. ř., z něhož vyplývá i porušení zásady vázanosti soudce zákonem, neboť rozhodovací praxe založená usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3845/2011, ignoruje citované ustanovení.

6. Krajský soud v Ostravě ve svém vyjádření uvedl, že usnesení respektovalo ustálenou judikaturu a v dalším odkázal na dissent k nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16, který se týkal obdobné věci. Navrhl, aby ústavní stížnosti nebylo vyhověno.

7. Nejvyšší soud považuje své rozhodnutí o nepřípustnosti dovolání za správné, neboť napadené usnesení bylo v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu a nebyl důvod, aby se v této věci od své praxe odchýlil.

8. Insolvenční správce (vedlejší účastnice) se ke stížnosti nevyjádřila.

9. V replice stěžovatel uvádí, že neshledává žádné zásadní skutečnosti, ke kterým by bylo vhodné se vyjádřit, jelikož k tvrzenému porušení ústavních práv se účastníci řízení ve svých vyjádřeních vůbec nevěnují.

10. Ústavní soud si pro potřeby řízení vyžádal u stěžovatele kompletní elektronický spis vedený pod sp. zn. EX 462/2014, z něhož při rozhodnutí také vycházel.

III. Podmínky řízení

11. Ústavní stížnost byla podána včas, stěžovatel je v souladu s § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zastoupen advokátem. Stížnost není nepřípustná ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, neboť exekutor, vyčerpal všechny procesní prostředky, které mu

zákon k ochraně práva poskytuje.

12. Fyzická osoba vykonávající pravomoci soudního exekutora je v tomto případě aktivně legitimovaná k podání ústavní stížnosti podle § 72 odst. 1 a) zákona o Ústavním soudu, čímž se Ústavní soud podrobně zabýval již v nálezu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16, ve kterém (mj.) uvádí: „*jestliže napadené rozhodnutí zasáhlo exekutora ve sféře jeho činnosti jde o jiný zásah orgánu veřejné moci, konkrétně pravomocným rozhodnutím v řízení, v němž sice exekutor nevystupoval jako účastník, ale jímž bylo zasaženo do jeho oprávněných zájmů jako podnikatele.*“

13. O ústavní stížnosti rozhodl Ústavní soud bez nařízení ústního jednání, neboť v intencích § 44, věty první, zákona o Ústavním soudu dospěl k závěru, že by při něm nebylo možné očekávat další objasnění věci.

IV. Posouzení ústavní stížnosti

14. Ústavní soud připomíná, že se již dříve věcně obdobnou ústavní stížností zabýval, a proto v podrobnostech odkazuje na svůj **nález ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16**. V posuzované věci dochází pouze k potvrzení právních názorů a závěrů v dřívějším nálezu vyjádřených, a to mj. s ohledem na skutečnost, že nejen u Ústavního soudu nyní probíhá velké množství podobných řízení.

15. Ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu zní: „*Je-li exekuční řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno nebo zvláštní právní předpis stanoví, že exekuci nelze provést, exekutor nečiní žádné úkony, jimiž se provádí exekuce, pokud zákon nestanoví jinak. Insolvenčnímu správci nebo v rámci likvidace dědictví do likvidační podstaty exekutor vydá vymožené plnění bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne **po odpočtu nákladů exekuce** o vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci nebo do likvidační podstaty.*“

16. Znění výše uvedeného ustanovení bylo schváleno v návaznosti na přijetí insolvenčního zákona a zakotvuje určitý postup (nejen) pro případ souběhu insolvenčního a exekučního řízení. Exekutor smí z částky vymožené v rámci exekuce ponechat (odpočíst) náklady exekuce a do insolvenčního řízení vydat toliko tzv. čistý výtěžek exekuce.

17. Stávající rozhodovací praxe obecných soudů vycházející z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, je protiústavní, jelikož při výkladu kolidujících právních norem soudy nepostupují v souladu s obecnými výkladovými pravidly. Svůj odklon přitom nedostatečně odůvodňují, čímž se dopouští zakázané svévole, což se stalo i v této věci – především se to týká kolize § 5 insolvenčního zákona a § 46 odst. 7 e. ř. Lze uzavřít, že vztah mezi těmito ustanoveními je vztahem obecné, dřívější právní úpravy podle insolvenčního zákona a zvláštní, pozdější, kogentní právní úpravy podle exekučního řádu. Obecné soudy dostatečně neodůvodnily, proč neaplikovaly zvláštní, pozdější, kogentní normu, a dopustily se tak nepřípustné svévole, čímž porušily právo stěžovatele na spravedlivý proces a princip vázanosti soudce zákonem.

18. Z pohledu Ústavního soudu je navíc podstatné, že dražba nemovitých věcí

byla exekutorem provedena v této věci ještě před zahájením insolvenčního řízení a veškeré náklady vnikly v době, kdy exekutor nemohl ani předpokládat budoucí insolvenční řízení. Exekutor byl v legitimním očekávání, že za odvedenou práci obdrží odměnu a pozdější insolvenční řízení na tom nic nemění.

V. Závěr

19. Ústavní soud dospěl k závěru, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces a porušení principu vázanosti soudce zákonem, jelikož obecné soudy nerespektovaly kogentní normu § 46 odst. 7 e. ř. Napadená rozhodnutí jsou nedostatečně zdůvodněná a v konečném důsledku svévolná, stejně jako rozhodovací praxe založená usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014.

20. Obecné soudy jsou povinny v případech vydávání výtěžku exekuce do insolvenčního řízení postupovat podle § 46 odst. 7 e. ř. tak, že insolvenčnímu správci exekutor vydá vymožené plnění po odpočtu nákladů exekuce. Účelně vynaložené náklady exekuce, jejichž součástí je také odměna exekutora, se nestávají součástí majtkové podstaty v insolvenčním řízení.

21. S ohledem na výše popsané porušení základních práv stěžovatele na spravedlivý proces zaručených čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a porušení principu vázanosti soudce zákony ve smyslu čl. 95 odst. 1 Ústavy. Ústavní soud ústavní stížností napadená rozhodnutí obecných soudů podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

22. K nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3250/14, je potřebné uvést, že posuzuje skutkově odlišnou situaci, neboť exekutor uplatnil svou pohledávku na náhradu nákladů exekuce až po skončení insolvenčního řízení – oddlužení povinného, ačkoliv jí měl uplatnit nejpozději v jeho průběhu přihlášením podle § 173 insolvenčního zákona, tak aby byl naplněn smysl a účel institutu oddlužení. V nyní posuzované věci se ovšem jedná o možnost exekutora odpočítat z exekučně vymožené částky náklady řízení, které mu vznikly, a vydat do zahájeného insolvenčního řízení pouze „čistý“ výnos exekuce.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 17. ledna 2017

Vladimír Sládeček
předseda senátu